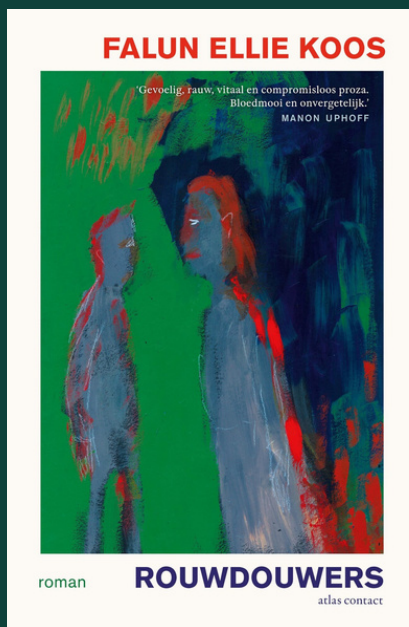

Falun Ellie Koos over 'Rouw- douwers'

Welke thema's wilde je met je boek aankaarten?

Nadat de longlist van De Boon bekend werd gemaakt, somde De Standaard in een nieuwsbericht de debuten op die voor de prijs genomineerd waren. Over de andere debuten werden dingen gezegd als: “een boek vol lef en sinistere verbeelding”, “een heerlijk vreemde bundel” of “het boek verkent op een beeldende en precieze manier de versplintering van een jonge vrouw.” Over ‘Rouwdouwers’ schreven ze: “een boek over hoe opgroeien in armoede kan doorwerken in een volwassen leven.”

Dat is in ieder geval geen thema dat ik met ‘Rouwdouwers’ wilde aankaarten. Zo klinkt het namelijk alsof ik een educatief non-fictieboek heb geschreven, en dat is zeker niet het geval. Het voelt alsof je over ‘The Catcher in the Rye’ zou zeggen: “een boek over hoe niet alle jongeren mee kunnen draaien in het schoolsysteem”. Dat is een zeer oppervlakkige – en mijns inziens saaie – duiding.

Ik sta soms versteld van de geestdrift waarmee men mijn boek in het maatschappelijke hokje ‘armoede’ wil proppen. Alsof ik Ada ben, die de welwillende middenklasser uitlegt hoe het leven voor mensen onderaan de sociale ladder werkt. Dat is niet mijn bedoeling.

Ik heb een genuanceerd portret willen schrijven van een personage dat zichzelf compleet heeft vastgedraaid in haar verhaal, in haar ontstaansgeschiedenis, in haar eigen taal. Ze liegt, ze verdraait, ze steekt haar kop in het zand. Voor mij is dat de kern van ‘Rouwdouwers’: de universele noodzaak van mensen om een verhaal over zichzelf te maken. Zo’n verhaal kan het leven dragelijk maken, maar je kunt er ook in vastlopen. Vanuit die zelfgemaakte dwangbuis kun je nog steeds goed willen doen, maar misschien heb je de betekenis van ‘goed’ misvormd, verdraaid om in een noodzakelijk kader te passen.

Het lijkt alsof we moeite hebben met morele ambiguïteit wanneer die uit een minderheidsgroep komt. Denk aan de film ‘Tár’ (2022) en de verontwaardiging over de daden van de protagonist. Een lesbisch personage mag blijkbaar geen slechte dingen doen. En een personage dat “opgroeit in armoede” kan daar alleen maar de waarheid over vertellen. De vorming van dit personage moet wel uitsluitend uit die armoede voortkomen. Maar dat klopt niet. In het goedbedoelde verlangen om een andere achtergrond te willen erkennen en begrijpen, wordt het werk tot die achtergrond gereduceerd.

Wat hoop je dat lezers meenemen uit dit verhaal?

Tijdens het schrijven ben ik niet zo erg bezig met de lezer, maar met de personages: wat ze doen, denken, en voelen, en welk verhaal daaruit ontstaat. Ik wil daarom niet dat lezers iets specifieks meenemen. Het mooie aan kunst is ook dat er altijd iets unieks gebeurt tussen de toeschouwer en het werk. Iets unieks en persoonlijks. Alles wat het oproept is dus in principe goed: woede, verdriet, afkeer, medeleven.

Wel hoop ik dat het verhaal de lezer raakt. En ik denk dat ieder mens een verhaal van zichzelf maakt, dat we zijn opgebouwd uit verhalen. Die verhalen kunnen met elkaar botsen, maar het vertellen ervan delen we allemaal. Daar gaat mijn werk over. Het zou mooi zijn als lezers daarover nadenken.

Hoe kies je de toon en stijl van je verhaal?

Wat is eigenlijk het verschil tussen toon en stijl? In ‘Rouwdouwers’ kwamen beide voort uit het personage. We zien alles door haar gekleurde perspectief en lezen in haar taal. Voor mij is een roman altijd opgebouwd uit stijl: dat onderscheidt het van andere teksten. Het gaat om taal gebruiken om kunst te maken. Als die taal willekeurig is, vind ik dat de roman niet geslaagd is.

Welke boeken of auteurs hebben jou beïnvloed bij het schrijven van dit werk?

Ik vind het moeilijk om te zeggen welke schrijvers specifiek invloed hebben gehad op ‘Rouwdouwers’. Maar ik voel mij in bredere zin beïnvloed door auteurs als Fleur Jaeggy, Alice Munro, Samanta Schweblin, Cees Nooteboom, Hermine de Graaf. Ik zou dit rijtje ook nog veel langer kunnen maken, want ik voel mij door veel verschillende schrijvers geïnspireerd.

Hoe lang heb je aan dit boek gewerkt, en hoe zag dat proces eruit?

Een jaar of drie. Er zijn fases waarin ik heel veel woorden op een dag heb getikt, maar ook fases waar ik wekenlang heb rondgewandeld, nagedacht zonder een woord op papier te zetten. Het leukste vond ik de compositie: alles bij elkaar puzzelen om uiteindelijk van dat universum dat ik had geschapen het beste verhaal te maken. Ik heb de stukken op veel verschillende manieren door elkaar geknipt voor ik vond dat het juiste effect bereikt werd.

Hoe is het idee voor dit boek ontstaan?

Volgens mij was de driehoek tussen vader, zus, en broertje er al vanaf het begin. En de complexe gevoelens tussen broers en zussen die het gevoel hebben dat ze om de goedkeuring van hun ouders moeten vechten. Dat vond ik een interessante dynamiek. Ik genoot er ook van om met een personage te werken dat zo weinig losliet over wat ze echt dacht en voelde. Dat was een leuke uitdaging: hoe breng je dat dan toch over?

Maar het is een moeilijke vraag: hoe ontstaat een boek? Die kan ik evenmin beantwoorden als de vraag welke specifieke boeken of auteurs van invloed zijn geweest.

Gebruik je muziek, beeld of andere kunstvormen als inspiratie?

Ik ga niet specifiek lopen zoeken naar inspiratie in andere kunstvormen. Maar kunst is wel een groot onderdeel van mijn leven. Ik ga graag naar musea, en naar de cinema. Regisseurs die mij erg inspireren zijn bijvoorbeeld Claire Denis (o.a. 'Beau Travail'), Lynne Ramsay (o.a. 'You Were Never Really Here') en Michael Haneke (o.a. 'The Piano Teacher'). Een gemene deler in hun werk is dat ze vaak moreel ambigue personages opvoeren, die erg veel te raden laten. Wat denken ze en voelen ze precies? Wat drijft hen tot hun daden? Dat fascineert me, omdat ik ervan overtuigd ben dat er altijd iets ondoorgrondelijks blijft in de menselijke psyche. Zelfs bij jezelf: ik zou nooit beweren dat ik mezelf door en door ken, dat ik precies weet wat me drijft of wat ik voel. Dat maakt het spannend om met personages en verhalen te werken. Er blijft altijd iets in het ongewisse.

Zoals in de twee citaten aan het begin van 'Rouwdouwers': "Het donker had mijn vaders kleren aan" (wat is dat donker?) en "altijd als ik grijp, grijp ik ernaast".

Welke rol speelt research in jouw schrijfproces?

Ik doe eigenlijk geen research. Soms maak ik dingen mee die me inspireren en in een bepaalde vorm in mijn werk terecht komen. Maar ik ga nooit actief iets doen omdat ik denk dat het misschien in mijn schrijven terecht kan komen.

Zijn er passages die volgens jou in het bijzonder voor jongeren interessant zijn?

Ik denk dat het interessanter is als jongeren zelf aangeven welke passages ze interessant vinden, dan dat ik dat vooraf opleg. Tijdens het schrijven denk ik ook niet aan doelgroepen, dus zou het ook niet zo gauw kunnen bedenken.

Zijn er persoonlijke ervaringen die in het boek zijn geslopen?

Zoals ik eerder zei, houd ik me bezig met het idee dat mensen van hun leven een verhaal maken. Twee mensen kunnen exact hetzelfde hebben meegemaakt, en er toch een andere herinnering aan hebben: ze hebben er hun eigen verhaal van gemaakt, ze kunnen het alleen vanuit hun eigen gekleurde perspectief zien. Daar speel ik mee in 'Rouwdouwers': we beleven het hele boek vanuit iemand wiens perspectief extreem gekleurd, en daardoor onbetrouwbaar is. In die zin heeft een 'persoonlijke ervaring', dus niet zoveel te maken met de waarheid of met 'echt gebeurd'.

Lees meer over Falun Ellie Koos en hun werk

- Ademloos volg je Ada, verteller in het overdonderend goede debuut van Falun Ellie Koos – Trouw (achter betaalmuur)
- Falun Ellie Koos wint de Lezersprijs van De Bronzen Uil met 'Rouwdouwers' – de lage landen
- Falun Ellie Koos: "Met alles wat je zegt, moet je oneindig veel meer niet zeggen" – NPO
- De Bronzen Uil 2025: 'Rouwdouwers' van Falun Ellie Koos – De Reactor
- Falun Ellie Koos wint de Lezersprijs van De Bronzen Uil met 'Rouwdouwers' – de lage landen
- 'Dat is het tragische: het idee dat anderen je alles willen afpakken gedijt even goed in het woonwagenvak als in de villawijk' – De Morgen (achter betaalmuur)
- Een rauwer, pijnlijker debuut dan 'Rouwdouwers' lees je zelden – NRC (achter betaalmuur)
- Schrijver Falun Ellie Koos: 'Ik probeerde me aan te passen aan de sociale codes' – De Volkskrant (achter betaalmuur)
- Podcast naar aanleiding van de shortlist van de Libris Literatuur Prijs
- Podcast van de lage landen